

NERGENS IS OOK ERGENS

A scenic view of a rocky coastline. On the left, a large, dark brown cliff face rises vertically. In the distance, a small, dark island is visible on the horizon. A white sailboat with two masts is on the water to the right. The sky is filled with soft, grey clouds, and the water is a deep blue with white foam from the waves.

Een reis zonder einde...

Henk de Velde

Inhoud

INTRODUCTIE	5
DEEL 1	
VAN EUROPA NAAR ZUID-AMERIKA	7
1 <i>Over hoe je het bekijkt.</i>	11
2 <i>Over Finisterre, Galicië, Lanzarote en de Kaap Verdische eilanden.</i>	15
3 <i>Over de Petrus- en Paulusrotsen, Martim Vaz en Trindade.</i>	23
4 <i>Naar Mar del Plata, een mastbreuk en weer terug in Mar del Plata.</i>	29
5 <i>Over François, overdenkingen, schijtmeeuwen en meer gedachten in het Argentijnse.</i>	37
6 <i>Over beïnvloeding, conditionering, vrijheid en of we er wat mee opgeschoten zijn.</i>	45
7 <i>Het vervolg van de tijd, anderen, gedachten over Moitessier, een nieuwe schroefas en waar de gedachte over uit welk oogpunt je iets bekijkt ontstond.</i>	51
8 <i>Over masten en hoe duur moet iets zijn?</i>	59
9 <i>Naar elders, bezoek, over masten en geld en berusting.</i>	71

10 *Nog meer bezoek, weathernews, mast, uitstel, crisis, terug naar Argentinië.* **85**

11 *Over even naar Nederland en eindelijk weer zeilklaar.* **93**

DEEL 2

VAN ZUID-AMERIKA NAAR AUSTRALIË **101**

12 *Over de zee, de koers, het weer, nieuws op de radio, een vulkaan in de oceaan, het gebied van de Kaap.* **103**

13 *Over buigen of breken, de lange armen van de Kaap, de Indische Oceaan, stiltes en stormen.* **123**

14 *Over vroeger en eilanddromen, nog een vulkaan in de oceaan, de route naar Albany, ter overdenking.* **135**

BIJLAGEN **143**

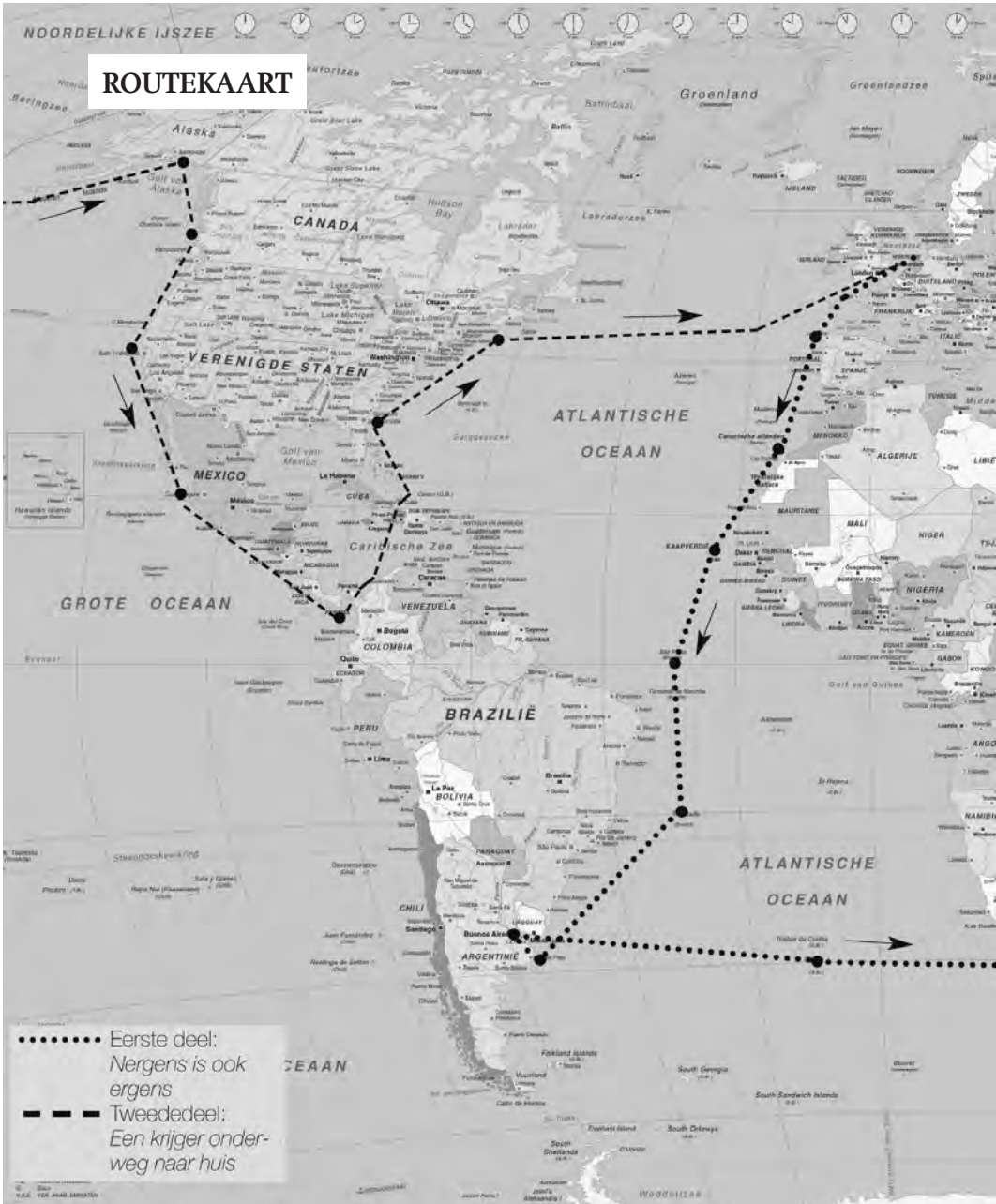
Communicatie **143**

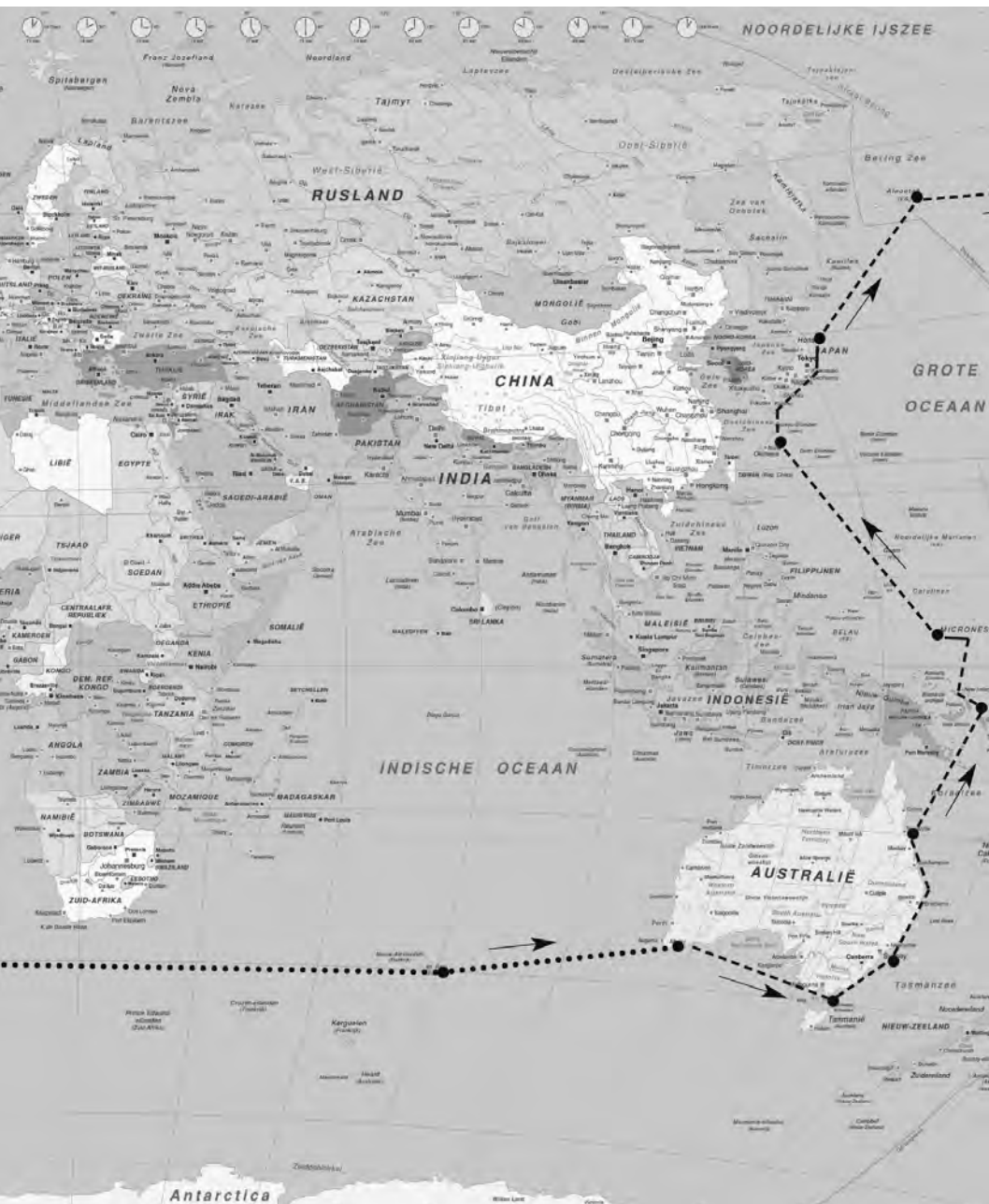
Over masten **149**

DEEL 1

VAN EUROPA NAAR
ZUID-AMERIKA

ROUTEKAART

1

Over: hoe je het bekijkt.

In één van die leegstaande gebouwen van de voormalige scheepswerf NDSM in Amsterdam-Noord, begon Simon Rhebergen meer dan 20 jaar geleden zijn werf. Het bedrijf is nu gescheiden in Rhebergen Multihulls en Rhebergen Composiet. Bij Multihulls is het min of meer hoe het begon: heerlijk knoeien met bootjes. Bij Composiet bouwt men high-tech composiet onderdelen voor de Europese jachtbouw.

Eind jaren negentig ontmoette ik daar een jonge Duitser, Peter. Hij had een snelle My-cat. Ik kreeg van hem, voordat ik met de Campina vertrok, een ingeknipt kaartje. Het leek een soort puzzel. Er stond op: Jedes Blatt hat drei Seiten.

Vóór vertrek met de Juniper kreeg ik een nieuw kaartje.

Hij kon het net zomin uitleggen als ik het uit kan leggen en ik neem aan dat ieder zijn eigen gevolgtrekking of uitleg van de dingen zo die gaan moet maken. Met de wetenschap dat alles drie kanten heeft.

Ik draai het kaartje rond, ik verbuig de inkepingen, ik kijk naar de smalle dikte van het papier, waar het kaartje van gemaakt is, als de derde zijde ... ik draai en vouw en kijk en denk ...

Ik heb iets met Mar del Plata. Dat was al vanaf de eerste keer dat ik hier kwam in 2001. Het gaat niet om de stad. Het gaat niet om de stranden. Het gaat niet om de mensen. In werkelijkheid zeggen deze dingen me niets. Zodra ik vertrek ben ik alles en iedereen ver-

geten. Behalve de haven. Het gaat om de haven van Mar del Plata. Wat is nu het verschil met de haven van IJmuiden waar ik ook heb gewoond. Er zijn overeenkomsten. Beiden zijn een commerciële haven met een ingebouwde jachthaven. Beiden hebben iets met visserij. In beiden woonde ik aan boord. Ik ging in IJmuiden nauwelijks de stad in. Hier ook niet. Dezelfde supermarkt, jaar in jaar uit. Dezelfde weg heen en terug. Beide dicht bij zee.

Het grote verschil is de openheid van de haven. Zodra je in Seaport Marina ligt, lig je tussen muren gescheiden van de rest van de scheepvaart, gescheiden van de zee. De deur blijft open, dat wel. Mar del Plata is opener. Tenmiste zo lijkt het voor mij. Lig je eenmaal in de lagune, dus in de jachthaven dan zie je ook niks meer van het buitengebeuren. Toch... de muur is minder hoog. Het ligt er maar aan uit welk oogpunt je het bekijkt.

Toen ik aan de buitenboei lag had ik het gevoel een onderdeel te zijn van die haven. Vissersschepen gaan in en uit. De scheepswerf trekt wekelijks een ander schip op het droge voor een knip- en scheerbeurt. Om de week komen er twee containerschepen binnen, de 'Alliance Pampa' en de 'Maerks Funchal' om te laden en te lossen.

Toen ik op de wal stond voor een nieuwe schroefas keek ik hoog en droog over de haven heen. Ik voelde me nog steeds een deel van het gebeuren. Mar del Plata haven is compacter dan IJmuiden haven. Er liggen zo'n 500 rood en oranje geschilderde vissersschepen. Rond de kustvisserijhaven is een toeristencentrum gebouwd. Zeeleeuwen spelen er een spelletje. Een accordeonist speelt trage Argentijnse tranentrekkers.

Daar waar de Juniper op de wal ligt, loopt achter me een pad met een mooie altijd groene tuin naar het bruggetje dat de lagune afsluit. Kijk ik de andere kant op dan kijk ik door de ramen een sportcentrum binnen waar mensen op loopbanden en stationaire fietsen hun leden in beweging brengen terwijl het buiten prachtig weer is om te wandelen, te joggen of om gewoon te fietsen. Het ligt maar hoe je iets bekijkt. Rechts van me kijk ik in de lagune waar de jachthaven is gebouwd en links van me is de scheepswerf. Het oogpunt is op deze stek belangrijker dan het standpunt.

Soms begrijp ik er helemaal niets van. Dat wisten we al langer hoor ik anderen zeggen. Maar daar heb ik het juist over; de onbe-

schaamdheid, de arrogantie, de zelfingenomenheid en de onge-rechtigheid van of door het menselijke ras bedreven. Wist u dat er ooit bezittingen van Joseph Luns geveild zijn bij Sotheby? Dat is toch bij het gekke af! Napoleon, dat kan ik begrijpen, maar Luns?

Zo ook Boudewijn Büch en toch gaf ik mijn reis de ondertitel mee 'Naar de eilanden waar Boudewijn Büch niet is geweest'. Dat doe je om iets begrijpelijk te maken of om een antwoord te geven op rationele vragen waar geen rationele antwoorden op zijn. Waar ga je heen, deze keer? Als dan het antwoord is dat er nooit een keer of deze keer was of is en dat dat de benaming nooit eindigende reis verklaart en dat het dus nergens heen gaat, dan word je niet-begrijpend aangekeken. Dat is geen antwoord. Dat roept vragen op terwijl het voor mij juist zó begrijpelijk is.

Stefan, mijn zoon, legde het eens duidelijk uit. Hij zei: een filosoof is iemand die een ellenlang betoog kan houden over hetzelfde woord door steeds andere associaties tot dat woord op te roepen. Hij zei het misschien met eenvoudiger woorden, maar hij begreep het.

Column- oftewel stukjesschrijvers kunnen dat ook. Het verschil zit vaak in de eenvoud van woorden. Schrijf je voor de buurvrouw van driehoog dan ben je columnist. Gebruik je moeilijker woorden en geven ze je de tijd of ruimte om uit te wijden dan ben je filosoof. Iedereen is een filosoof doch slechts die er voor gestudeerd hebben en er wat mee doen mogen zich filosoof noemen. Collegezalen zitten vol filosofiestudenten doch meestal zijn dit filosofiegeschiedenis studenten. Een echte filosoof is een unicum. Is zo'n filosoof dan ook nog een trendvoorspeller en kan hij of zij het spectaculair brengen dan zou zijn/haar naam wel eens in de geschiedenisboekjes kunnen belanden. Ook hierin zit een groot verschil. Wordt het verhaal geschreven door iemand die iets heeft met rationele data of iemand die iets heeft met surrationele data, dan zal dat een totaal verschillend boek opleveren. Boudewijn Büch, om een voorbeeld te noemen, had wel iets met het surrationele en dat was misschien wel de reden dat hij bekeken of gelezen werd/wordt.

Drieënveertig jaar scharrel ik nu met bootjes. Dertig jaar zeil ik nu met tussenpozen de wereld rond. Vele boeken heb ik er over gelezen en lees ik nog. Al veertig jaar lees ik alle zeiltijdschriften die ik tegenkom. En na veertig jaar moet ik erkennen dat er niets nieuws

is onder de zon. Je kunt honderden jaren blijven schrijven over de Galapagos Eilanden, elke keer hetzelfde, maar elke keer voor een andere generatie en daarom blijft het nieuws. Ik ben er helemaal op uitgekeken, maar ik ontmoet steeds opnieuw de nieuwe generatie dus word ik elke keer opnieuw geconfronteerd met hetgeen waarop ik ben uitgekeken. Iedere wereldzeiler denkt dat hij/zij uniek is. Maar gedurende de reis verandert die gedachte omdat je medezeilers tegenkomt. Omdat de mens arrogant blijft zegt hij dat hij één van een kleine groep is. Nu, die groep is groter dan men denkt. Er is niets unieks en iedereen doet precies hetzelfde als de ander.

Velen lezen mijn boeken om het reisverslag, anderen om de filosofische inslag of de woorden tussen de regels door. Met 'Er is nooit een morgen' heb ik daarin scheiding proberen te geven en voortaan schrijf ik reisverhalen naast boekjes met een filosofische of theologische inslag. Ik ben uitgekeken op de wereld maar niet uitgekeken op God. Dat wil niet zeggen dat de wereld mij niet meer verwondert en ik hoop dat die verwondering door blijft klinken in het in- en uitzicht op onze mooie planeet. Een planeet die menselijk gezien afbrokkelt maar natuurlijk gezien in stand zal blijven, daar geloof ik in.

Waar dat eeuwige weggaan vandaan komt doet ook niet ter zake.

Waar nóóit weer terugkeren uit is ontstaan is toch een soort onvrede. Voor degene die zich niet aan kan of wil passen zit er maar één ding op en dat is de ontdekking van die derde kant van elk blad. Zo dun, zo smal. Het is net zo moeilijk elke keer weer aan te komen als elke keer weer weggaan. Misschien daarom nu het grote weggaan maar toen ik in een interview het woord doelloos gebruikte gaf dit mij veel te denken. Alles in mijn leven heeft een doel gehad. Alles werd aan een doel verbonden. Iets moest een doel hebben. Maar niets kan ook een doel zijn.

2

Over: Finisterre, Galicië, Lanzarote en de Kaap Verdische eilanden.

In vreedstijd begraven de zonen hun vaders, in oorlogstijd de vaders hun zonen. Ik denk heel veel aan Stefan. Hoewel hij een man is, geen kind meer. Ik denk te veel aan thuis. Ik heb ook te vroeg gezegd dat ik niet terug zou komen. Het is ook op vele manieren verkeerd uitgelegd. Ook ik zoek rust maar niet de rust die het Nederland dat ik nu verlaten heb mij geven kan. Ik wil rust en ik wil vrij zijn. Dat gaat in Nederland niet behalve als je vanaf je jonge jaren al geen bezwaar heb gezien in de valse veiligheid van loon, beloon, eigen huis, pensioen. Maar als je tot die groep behoort die hierin juist de gebondenheid ziet dan ben je voor de rest van je leven verpest en pas je niet in het huisje, tuintje, boompje, beestje gebeuren, met al die voordelen die je aan de kant schuift.

Met René en Rogier aan boord vertrok ik uit IJmuiden. Het was 23 september 2007. Met bemanning vertrekken doe ik vaker aan het begin van een reis. Anderen helpen me zo op weg. Want ik was nog niet zo ver toen we vertrokken. Ik zag de afstand tussen het land en de mensen en mij groter worden. Maar ik was nog niet zo ver. Dat is vertrekken. Weggaan. Reizen worden meestal gemaakt om terug te komen. Deze keer zei ik dat ik niet terug zou komen. Te vroeg, geef ik toe.

Wat ken ik van Nederland? Ik ben 40 jaar lang een bezoeker geweest van mijn eigen land. Na één keer met de Maimiti, wanneer zal dat geweest zijn ... eind jaren zestig ... na éénmaal in het Kattégat bij de monding van de IJssel ten anker te hebben gelegen, ben ik er vaak langs gevaren maar heb er nooit meer geankerd terwijl ik daar elke keer als ik de IJssel op voer aan dacht. Maar ja, ook bij de mensen waar ik thuis kwam was ik een bezoeker en zo is het in de hele

wereld; ik ben een bezoeker; ik kom en ik ga. Niet de anderen zijn passanten in mijn leven, ik ben passant in hun leven en soms treft me dat. Dan voel ik me miserabel. Verlaten. Alleen. Dan is er van stoere Henk niets meer over. Niets meer dan een hoopje miserabel mens dat komt en dat gaat en nergens en overal thuis is. Dat zijn eigen land niet kent en zijn eigen jongen niet ... want hij moest zo nodig weer weg. Dan zitten de tranen vlak achter mijn oogleden. Dan bid ik. Dan vraag ik. Dan vraag ik God om op mijn jongen te passen en mijn moeder en op mij want ik blijf het zelf niet te kunnen. Zo zag ik Nederland achter mij verdwijnen. Met een harde wind stoven we het Engels Kanaal door. We waren alle drie een beetje zeeziek. Ik ook. Sinds 40 jaar weer zeeziek maar dit had een andere reden...

Dit vertrek heeft een totaal ander uitgangspunt.

Ik hoef nergens heen. Maar daar ga ik nu niet op in want dan ben ik wederom bezig met iets uit te leggen waar ik zelf te weinig woorden voor heb om het uit te leggen.

Ik kijk om me heen naar de wereldzeilers of wereldzeilers in spé.

Ik zie de pensionado's die onderweg zijn naar de Middellandse of de Caraïbische Zee. Ik zie de meer vermogende jachten en ik zie jongere avonturiers die hun droom najagen, sologangers, stellen en gezinnen. Ik zie de helden die met onooglijke oude troep of met bootjes aan de kleine kant de zeeën bevaren.

Je hoeft daar niet ver voor weg te gaan maar in grote jachthavens vallen ze niet op of door geldgebrek liggen ze daar niet. Pas als je in NW Spanje komt, in Galicia komen ze in zicht. Hier kun je nog ongemerkt en ongemoeid ankeren. Een douche is van geen belang, zelfs een supermarkt is niet vaak nodig. Water haal je met een jerry-can uit een fontein op het dorpsplein.

Visserlui steken hun hand naar je op.

Je hebt het gevoel weg te zijn en je bent weg. Soms als begin van een lange reis, soms ook blijft men hangen. Dicht bij huis en toch zo ver!

In een rechte lijn is het 800 mijl van Nederland naar Finisterre.

Neem maar vast aan dat de wind je niet toestaat die rechte lijn te

varen dus wordt het iets tussen de 900 en 1000 mijl tot je de Biskaje door bent.

La Coruña, de grote havenstad iets oostelijk nog van Finisterre, laat ik buiten beschouwing. Kijk op de kaart en je ziet dat je de Biskaje dan nog niet uit bent. Als dat midzomer is, is dat nog niet zo erg maar is dat in de herfst dan kan het wel eens heel moeilijk zijn om die noordwestelijke kust van Spanje te ronden. Die kust heet niet voor niets Costa del Muerte wat Kust van de Dood betekent. Dit stukje kust heeft onder zeelui een slechte naam. Dus raad ik mensen aan zo snel mogelijk voorbij Cabo Finisterre te komen; daarna begint de relatieve veiligheid weg te zijn uit herfstig Noord-Europa.

Finisterre zelf heeft altijd al een enorme aantrekkingskracht op mij gehad. Het is ook de enige Kaap waar ik heen ga om die Kaap met een hoofdletter te beklimmen. Dat klimmen valt wel mee want er loopt vanaf het vissersdorpje met dezelfde naam, Finisterre of Fisterre in het Galicisch, een prima geasfalteerde weg naar het eind van de aarde want dat betekent Finis-terre – eind van de aarde.

En als je daar op het eind van die Kaap staat, naast de vuurtoren dan begrijp je ook waarom ver vóór de Middeleeuwen, de Kelten (Galiciërs zijn afstammelingen van de Kelten), dit al het eind van de aarde noemden. Hoe ver het oog ook reikt, tot voorbij de horizon ligt de zee. In Finisterre ging René naar huis. Rogier ging nog een stukje verder mee.

Om terug te komen op ons uitgangspunt van vertrekken en op tijd uit het slechtweergebied te komen moet je ook niet te lang in Finisterre blijven. Haal je anker op. Zet de zeilen. Ga zuid. Deze hele kust heeft diepe inhammen, rias genoemd. Je kunt elke ria invaren. Je kunt er op vele plekken ankeren. Er zijn tientallen dorpjes en een aantal grote steden zoals Pontevedra en Vigo. Je kunt er jaren blijven. Het verveelt niet. Vooral niet bij de kleine plaatsjes waar de visserlui naar je zwaaien.

Kom je eenmaal in een marina, in Bayona bijvoorbeeld, dan zwaaien de visserlui niet meer. Want daar verandert de wereld weer van vriendelijkheid naar een mondaine boulevard vol Gucci en Prada. Maar dat zoekt de wereldzeiler niet. Dat zoekt de mens die zich als toerist gedraagt of voelt. Die mens moet inkopen doen, die

mens moet uit eten gaan ... die mens vindt dat gezwaai van die visserlui maar niets. Voor die mensen is er Bayona. Met alle goede voorzieningen van twee marina's. Vooral de Montereal Club de Yates, gevestigd net naast de muren van een pracht kasteel is de moeite waard ... alle voorzieningen van sloepje tot superjacht ... perfecte ligplaatsen, goede moorings, dienend havenpersoneel ... en eerlijk, niet duur, voor mijn 16 meter Juniper betaal ik € 10 per dag aan een boei. Naast de Montereal ligt een nog grotere marina, gefinancierd door de Europese gemeenschap.

Ik zag een zeezwerfer binnenkomen... hij zeilde de marina voorbij en ankerde in een hoekje van de baai... rust, dacht hij en het kost niets. Ik zag hem een paar vislijnen overboord zetten en even later haalde hij zijn maaltijd spartelend naar boven.

Ik zag een ander binnenkomen. Hij pikte een mooring op en bleef een dag en een nacht aan boord. Toen meldde hij zich en het bleek dat een mooring geld kost... hij verkaste meteen.

Ik lig hier goed, zonder omkijken of het anker wel houdt, aan een mooring. Iets langer dan gepland. Maar wat is tijd. Ik ben het eind van de aarde toch voorbij. De zon schijnt, het is uitzonderlijk mooi weer voor de tijd van het jaar.

In de Biskaje werden de meeste van de leuvers van het grootzeil uit de mastrail getrokken. Ik had al eerder wat problemen hiermee gehad. Hier moest ik wat aan doen. Waarom niet eerder. In Nederland bijvoorbeeld. Ik kwam de laatste weken nergens meer aan toe. Per dag kwamen er tot 65 telefoontjes binnen met de vraag wanneer ga je. Al die lieve mensen die zo met mij te doen hadden. Ze kwamen, ze belden en ik liet het toe tot het moment dat ik zei: nu vertrek ik.

Vanuit Bayona ging Rogier terug.

Vanaf hier ben ik solo en zou vertrokken moeten zijn maar ben nog niet weg. In mijn hart ben ik nog niet weg.

Bij Roschmarine heb ik een SailTrack compleet met rvs glijleuvers en toebehoren besteld. Dit kan er volgende week zijn. Daarna volgt de montage ... en daarna ga ik verder.